

Wat is Waarheid?

– Elsie Hamilton

‘Wat is Waarheid?’ is een vraag die Pilatus naar men zegt al meer dan tweeduizend jaar geleden stelde.

Als kind horen we veel over ‘waarheid’. We worden voortdurend aangespoord ‘de waarheid’ te vertellen en geen uitvluchten te bedenken of te liegen om onder bepaalde vervelende gevolgen uit te komen. Wanneer we wat ouder worden komen we met mythen in aanraking en dan moeten we er wel zeker van zijn dat we niet zo vastzitten aan het gebruikelijke begrip waarheid dat we denken dat mythen en legenden onwaarheden vertegenwoordigen, terwijl ze ons de waarheid juist in de vorm van allegorieën of in een verhaalvorm aanbieden.

Mevr. E. Hamilton is lid van de Theosofische Vereniging in Engeland.

Wanneer we tot adolescenten opgroeien vinden we bij John Keats: ‘Schoonheid is waarheid, waarheid is schoonheid, dat is alles wat je weet op aarde en ook alles wat je hoeft te weten’ Dit zet ons denken aan om waarheid in een groter en duidelijker perspectief te gaan zien.

Deze betekenis van waarheid is momenteel tot een filosofisch denkbild geworden.

Polonius zegt in Shakespeare’s *Hamlet*:

Wees boven alles trouw aan jezelf, en dan kun je niet oneerlijk tegen wie dan ook zijn; dat is net zo zeker als dat de nacht volgt op de dag.

Omdat we weten dat Polonius graag in orakelen spreekt en dat ware wijsheid hem soms ontbreekt, moeten we deze vermaning nauwkeurig onder de loep nemen. Want wanneer we trouw aan onszelf moeten zijn, hoe moet dat ‘Zelf’ dan wel zijn? Als het deugdzaam is, is alles in orde, maar zo niet, wat voor waarde heeft het dan om er trouw aan te blijven? Als we met dit zelf ons ware zelf bedoelen en niet ons kleine ikje, dan kunnen en moeten we daaraan trouw zijn.

Wanneer we dat gaan inzien zijn we tot volwassenen gerijpt en zien we dat we een lager en een hoger zelf hebben; dit laatste is een dieper, meer verfijnd en geheiligd zelf dat er voortdurend naar streeft om vrij te worden van de boeien van egoïsme (dat door het lagere zelf wordt voortgebracht) en een helder licht uit te stralen. We kunnen en moeten trouw zijn aan dat ware zelf en dan kunnen we zeker niet onwaarachtig zijn tegenover wie dan ook.

Het motto van de Theosofische Vereniging is: ‘Er is geen godsdienst hoger dan waarheid’. En hier wordt waarheid

beschouwd als een ander woord voor die realiteit, voor dat wat *is* - DAT met hoofdletters. Mevrouw Blavatsky schrijft:

Er is één Absolute Werkelijkheid - een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzeloos en Onveranderlijk Principe, waarover elke bespiegeling onmogelijk is daar ze boven het menselijk denkvermogen uitstijgt en door een menselijke uitdrukking of vergelijking alleen maar nietiger zou kunnen lijken dan het is. Het gaat het bereik van het denken te boven - in de woorden van de Mandoerya Upanishad 'ondenkbaar en onzegbaar'.

zoals die in onze levens door de wet van karma tot uitdrukking komt. Jezus zegt in het evangelie van Thomas: 'Gezegend is hij die geleden heeft, want hij heeft het Leven gevonden'. Velen van ons proberen zich af te schermen tegen het lijden, een buffer te plaatsen tussen onszelf en juist die kans die leed ons geeft. We staan niet open voor het leven in al haar vormen met haar vreugden en haar leed en zo kunnen we niets van werkelijke waarde te weten komen, en ondertussen blijven we ingekapseld. We zullen moeten leren kwetsbaar te zijn.

Een andere manier om de Waarheid te zoeken is door zowel naar binnen te kijken als naar alle schoonheid om ons heen in de natuur, in de muziek en in de kunst. We kunnen onszelf zo ontdekken, vaak verborgen onder een dikke laag waardeloze rommel, door naar binnen te kijken.

En weer zegt Jezus in het Evangelie van Thomas:

Het koninkrijk is binnen en buiten uzelf. Als ge uzelf zult kennen, zult ge gekend worden en dan zult ge weten dat ge zonen van de Levende Vader bent. Maar als ge uzelf niet kent zult ge in armoede leven en zult ge armoede zijn.

Hij zegt ook: 'Ken wat binnen uw gezichtsveld ligt, en wat verborgen voor u is zal u onthuld worden'. St. Augustinus kwam op een punt in zijn leven waar hij zich realiseerde dat er ondanks al zijn vreugden toch iets ontbrak. Hij keek bij zichzelf naar binnen en zei toen:

'Pas laat heb ik U liefgehad, O Schoonheid, die zo oud en tegelijkertijd zo nieuw is; pas laat heb ik U liefgehad. Gij was in mij maar ik was daarbuiten; en ik zocht U daarbuiten en in mijn eenzaamheid wierp ik mij op de liefelijke dingen die Gij hebt gemaakt. Gij was in mij en ik was niet met U, ik werd door die dingen van U afgehouden.'

We kunnen waarheid ook zoeken door te werken aan de lagere, ons welbekende aspecten van het zelf en hen geschikt te

We kunnen de Waarheid, of de Absolute Werkelijkheid nooit in haar uiterste essentie kennen.

Dus we kunnen de Waarheid, of de Absolute Werkelijkheid nooit in haar uiterste essentie kennen. Maar deze Waarheid beweegt zich in neerwaartse richting en komt tot manifestatie, neemt de vorm van een Logos aan, wordt tot mensheid, en maakt het zo mogelijk haar te benaderen en tot op zekere hoogte te kennen.

Hoe zouden wij deze Waarheid dan kunnen bevatten? Krishnamurti zegt: 'Waarheid is een land zonder paden', wat wil zeggen dat waarheid niet door bepaalde vastliggende gedragsregels kan worden benaderd. Geen georganiseerde religie of geloofssysteem kan ons naar de waarheid leiden omdat de meeste daarvan zich aanmatigen de machtige Werkelijkheid in een bekrompen stelsel van leerstellingen en dogma's te wurmen en zo proberen gezag over ons te krijgen en onze gehoorzaamheid af te dwingen.

Hoe kunnen we dan wel die ongrijpbare waarheid vinden? Door te leven en te lijden zullen we zeker aspecten ervan ontdekken; door leed kunnen we, wanneer we het met liefde en zonder verzet accepteren, veel wijsheid verwerven en dat kan leiden tot enig begrip van de Waarheid

maken om iets van die Waarheid te ontdekken. Mevrouw Blavatsky raadt ons aan te werken aan:

Een zuiver leven, een open denkvermogen, een rein hart, een vurig verstand, een ongesluierd geestelijk inzicht, een broederlijk gevoel voor allen, bereidheid om lering te geven en te ontvangen, een moedig verdragen van persoonlijk onrecht (en dat kon zij weten!), een dapper opkomen voor onze beginselen, verdediging van hen die ten onrechte worden aangevallen en het oog voortdurend gericht op het ideaal van menselijke vooruitgang en volmaking welke de geheime wetenschap ons toont, dat zijn de gulden treden waarlangs wij vermogen op te stijgen tot de tempel van Goddelijke Wijsheid.

De beste manier om Wijsheid te vinden, of we nu Christen, theosoof of agnosticus zijn, is het bewustzijn opheffen tot een hoger niveau dan dat van het dagelijks leven, waar we in een flits één kunnen zijn met dat wat is, met Waarheid, met Werkelijkheid. Dyonysius, lid van het hoogste gerechtshof in het oude Athene, noemt het 'het hogere vermogen' dat het voor een mens mogelijk wordt 'om met Hem die volkomen onkenbaar is verenigd te worden; en zo kan de mens door niets te weten, dat wat boven zijn verstand uitgaat, kennen'. De onkenbare of ongekende God of Waarheid is 'dichterbij dan de adem, dichterbij dan de handen en voeten; meer binnenin ons dan we zelf zijn.'

Waarheid moet je vinden door je eigen denken en ervaringen – door het denkvermogen open te stellen en het bewustzijn op te heffen tot het niveau van inzicht, sensitieve gewaarwording, intuïtie, tot het *buddhisch* niveau. Dan zul je ontdekken dat alle eenzijdige en gedeeltelijke waarheden tot één harmonisch geheel zijn samengesmolten. Dualiteit en polariteit werken alleen op het gewone, dagelijkse niveau van menselijk functioneren, maar in deze nieuwe dimensie hebben ze geen waarde, zijn niet actief. Ze zijn plotseling

verdwenen en in hun plaats is een toestand van tegelijkertijd zien en begrijpen gekomen, een toestand waar alles één is; één Waarheid, één fundamentele, overweldigende waarheid van Dat wat Is; waar de ene grote geest alles in dit uitgebreide universum tot één machtig geheel verenigt en samenvoegt.

**We kunnen nooit zeggen: 'Ik heb de waarheid gevonden'. Alles wat we met zekerheid kunnen zeggen is: 'Ik heb een aspect van de Waarheid ontdekt, dat voor mij op dit moment in mijn leven van waarde is'.
Wat Waarheid in essentie is, weten we niet.**

We hebben alleen maar een open hart, een open denkvermogen nodig, 'zo open als een wolkenloze hemel' zoals Krishna-murti zegt.

Radha Burnier vertelt ons:

Een open denkvermogen is ontvankelijk en gevoelig. Het is altijd bezig te leren. Zolang er kant-en-klare ideeën, vooroordelen of wensen bestaan, is er geen open denkvermogen. Het staat klaar om dingen steeds opnieuw te onderzoeken; dan zal het van iedere ervaring, hoe klein ook meer van de Waarheid in zich opnemen.

Waarheid, zoals wij die allen aannemen en begrijpen, moet niet worden gezien als iets dat vastligt. We kunnen nooit zeggen, 'ik heb de waarheid gevonden' omdat ze altijd vóór ons ligt. Alles wat we met zekerheid kunnen zeggen is: 'Ik heb weer een aspect van de Waarheid ontdekt, dat voor mij op dit moment in mijn leven van waarde is'. Wat Waarheid in essentie is, weten we niet. Het *Tibetaans Dodenboek* zegt:

Waarheid is niet iets wat een begin of een einde heeft, zij is waarlijk eeuwig. In haar aard is zij altijd vol van alle mogelijkheden

en wordt beschreven als het grote licht en de grote wijsheid, welke haar licht over alles laat schijnen, waar en alwetend.

Haar ware aard is die van een open denkvermogen, eeuwig vreugdevol, het ware wezen van de dingen, zuiver, kalm, onveranderd en daardoor vrij vol deugden en Buddhi-eigenschappen, talrijker dan er zandkorrels in de Ganges zijn, goddelijke, oneindige onveranderlijke en onbeschrijflijke eigenschappen.

De Waarheid opent zich voor onze ogen steeds meer. Zij zal zich tenslotte aan ons voordoen als wondermooi, een Werkelijkheid zoals we ons die nog niet kunnen voorstellen.

Maar in ons leven van nu, op dit niveau van ons functioneren, zullen we de Waarheid op verschillende momenten ervaren en bij iedere gelegenheid zal het een andere waarheid lijken, want wij kunnen alleen leren door wat wij zijn op een bepaald moment van geestelijke ontwikkeling. Eén ding is echter zeker: de Waarheid opent zich voor onze ogen steeds meer en hoe wonderbaarlijk zij steeds ervaren wordt, hoe zal het zijn als we, tenslotte, op het punt van onze volle wasdom zijn gekomen? Het heeft geen zin hierover te speculeren; we weten alleen dat zij zich dan aan ons zal voordoen als wondermooi, een Werkelijkheid zoals we ons die nog niet kunnen voorstellen.

Ontwikkeling en groei

Alleen al te weten dat we deel uitmaken van die Werkelijkheid is adembenemend. We zijn voortdurend in wording, bezig ons te ontwikkelen, de Waarheid dus ook. Wij kunnen haar niet inperken door welke menselijke definitie dan ook, zelfs niet door die van schoonheid, zoals Keats ons wil laten doen, want zij is onkenbaar en daardoor niet te beschrijven behalve in

momenten van mystiek één-zijn, in toestanden van hoger bewustzijn.

Zo opwindend is dit proces van groei, vaak beetje bij beetje, maar ook wel met plotselinge flitsen van waarneming; alsof er een deur wordt geopend naar een nieuw uitzicht op de Waarheid; alsof een gordijn wordt opengetrokken om meer van het verblindende licht te onthullen. Het is ook een troostrijke gedachte dat ons zoeken naar Waarheid niet afhankelijk is van ons fysieke lichaam en wat daarmee mis kan gaan; en evenmin van onvoorspelbare emoties en angsten. Deze worden alle verteerd door ontluikend inzicht. Met vallen en opstaan leren we langzaamaan ook dat we telkens reincarneren om zoveel mogelijk van de Waarheid te ontdekken. We krijgen, om met William Wordsworth te spreken, steeds meer zicht op 'het leven binnenin de dingen', op de Werkelijkheid, op het Absolute, op de Waarheid; en we worden geleidelijk getransformeerd door wat we ontdekken. Radha Burnier zegt:

Als we ons bewust worden van de Waarheid verandert dat ons hele leven en al onze relaties. Wanneer we ons niet alleen van de vorm en het uiterlijk van de dingen, maar ook van hun ware innerlijke aard bewust worden, is er liefde; dan zijn we met alles begaan en dragen er zorg voor. Als we dat inzicht missen, zien we alleen maar een doel dat steeds verandert al naar gelang van onze wensen en conditioneringen van het moment en dan kunnen we verwoestend bezig zijn en chaos scheppen. Daarom is ons zoeken naar Waarheid niet iets dat ver van ons af staat en abstract is. Het is het meest praktische van al ons streven.

Verder zegt zij:

Wij moeten ons richten op waarheid die transformeert, die onze geest van zijn egoïsme bevrijdt; aan steriele kennis hebben we niets. Er is geen boek dat de ervaring van de Waarheid kan vervangen. Er bestaat geen 'Woord van God', want dat moet in het diepst van ons hart worden gevoeld, en niet uit een boek worden gehaald.

Daarom kunnen we, om de Waarheid te zoeken op onze pelgrimstocht, op de volgende wijzen te werk gaan: 1^e door alle soorten lijden, zoals die tot ons komen te accepteren, zodat we ervan kunnen leren; 2^e door bij onszelf naar binnen te gaan en ons werkelijke, eeuwige zelf te vinden dat waarlijk wijs en wonderbaarlijk is, door ons innerlijk leven zo te ontwikkelen dat het gezuiverd wordt. Jezus zegt: 'Als ge voortbrengt wat in u is, zal dat wat ge voortbrengt u redden. Als ge niet voortbrengt wat in u is, zal dat wat ge niet voortbrengt u vernietigen'. En 3^e het beste van alles: door ons bewustzijnsniveau zo op te trekken dat we Waarheid als een directe ervaring kennen, in plaats van er alleen maar kennis over te hebben. Dat is wat transformeert, niet alleen maar kennis.

Laat ons daarom geen tijd meer verspillen door achterover te leunen en te wacht-

ten op verleidelijke genoegens die op ons afkomen, of zelfs op geluk. Vreugde die echt telt kan alleen maar *in* ons worden geboren als gevolg van ons waarnemen van de Waarheid. En vreugde hangt niet af van de uiterlijke gebeurtenissen in ons leven - wat niet wil zeggen dat zij geen rol spelen in ieders verlichting. Het zien van de schoonheid in de natuur, bijvoorbeeld, het horen van mooie muziek, het kennen van geestverwanten, dit alles sleept ons mee en verdiept ons openstaan voor die vreugde; en uit die vreugde komt ons bewustzijn van dat wat we Waarheid noemen voort; want in feite zijn het twee aspecten van hetzelfde geheel.

Uit: *The Theosophist*, februari 1998

Vert.: Corrie Blaak

Aan het Hoger Zelf

O, onsterfelijk Zelf, geef mij licht zodat ik
onder deze veranderlijke materie
met volmaakt inzicht Uw werk mag zien.

Ik zou die ongeschapen,
eeuwige werkelijkheid van mij willen ontplooiën
en een kanaal willen zijn voor de ene ware Wil.

O, laat het nieuwe, snel door het oude heen stromend,
mijn substantie veranderen in zuiver goud,
zoals onedel metaal door alchemie veranderd wordt.
En ondertussen wil ik mijn handen en hart
tot bruikbare instrumenten smeden
voor een beter gebruik in de strijd.

Onder Uw opperbevel zal ik me geen zorgen maken.
Gewillig zal ik de uitstaande schulden voldoen.
Leidt Gij mijn voeten door dit leven
over het smalle spoor of het stuivende woestijnzand,
het is niet van belang, het Pad is een verlichte weg.

Amy Rae Thompson